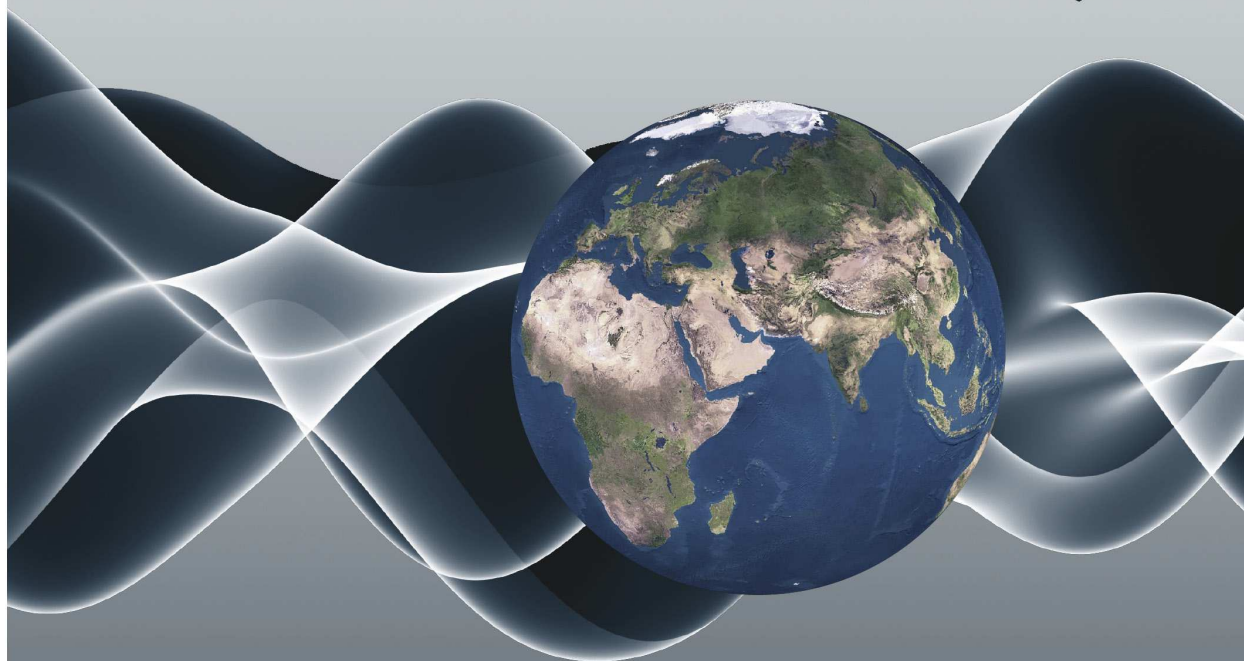

SLOVENSKÁ EKONOMICKÁ SPOLOČNOSŤ - NEZÁVISLÉ ZDRUŽENIE
EKONÓMOV SLOVENSKA

SILOČIARY

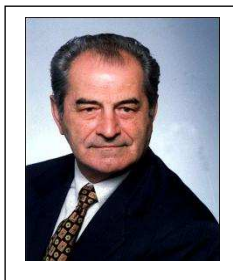
Február 2014
Číslo 2
Ročník XII
RECENZOVANÉ

Z OBSAHU

Úvodné slovo /2/
Ekonomický komentár /3/
Makroekonomika /4/
Zahraničie /6/
Osobnosti /7/
Európska únia /8/

VEDECKO-ODBORNÝ MESAČNÍK O EKONOMIKE A POLITIKE

Úvodne slovo2

Svetové ekonomické fórum komplexnejšie

My, Európania, sledujeme aktivity Svetového ekonomického fóra – SEF (The World Economic Forum – WEF) spravidla cez prizmu jeho januárových výročných zasadnutí vo švajčiarskom zimnom stredisku v Davose. Pričom v SR poväčšine aj na najvyšších kompetentných postoch - negatívne. Jednak pre vysokú finančnú náročnosť za účasť (v státisícoch eur) a nemenej tak aj pre náročnosť na prípravu na toto vrcholne inšpiratívne podujatie. Keďže o davoských rokovaníach prinášame v Siločiarach stručné informácie o témach a aspoň časti záverov, obmedzíme sa v tomto príspevku na plnší – globálny rozsah a dosah činnosti tohto Fóra.

Prirodzene, rokovania SEF v Davose sú výročné a sústreďuje sa na ne rozsiahla pozornosť svetoznámych ekonomických, politických i spoločenských osobností a tým aj svetových médií. Tak sa majú možnosť dostať do pozornosti svetovej verejnosti aj menšie štáty, ku ktorým sa radí aj naša republika. Využívajú to mnohé aj menšie štáty. A, ako sme to už viackrát uvádzali, my *sme starý národ, ale mladý štát*, ktorý potrebuje venovať tomu ďaleko viacej pozornosti a prostriedkov ako naši susedia! Slúži ku cti tým z našej politickej a finančnej reprezentácie, ktorí to brali vážne do úvahy a, dúfam, že nájdu odvážnych a rozhodných nasledovníkov.

Zakladateľ a prezident SEF Prof. Klaus Schwab sa ani tentoraz neodklonil od základného smerovania jeho životného diela – meniť svet k lepšiemu životu.

V tom duchu išlo o Reformy sveta: dôsledky v spoločnosti, politike a ekonomike. K prioritným témam tohtoročného Fóra tak patrili problémy revitalizácie svetovej ekonomiky po šiestich rokoch krízy, prehlbovanie priepastných rozdielov v príjmoch najchudobnejších a najbohatších jednotlivcov, skupín, či štátov a regiónov, veľká nezamestnanosť i otázky ekológie. Rezovala aj problematika formovania podmienok udržateľného rastu pre svet, v ktorom bude žiť deväť miliárd ľudí.

Okrem uvedených a ďalších tém, ktoré boli na programe rokovania, duchovný rozmer pridalo posolstvo pápeža Františka, aby rokovanie SEF v Davose „prinieslo nový, hlboký zmysel pre zodpovednosť, všeobecný rast, mechanizmy a procesy ktoré by nasmerovali konanie k lepšiemu rozdeleniu bohatstva, vytváraniu zdrojov zamestnanosti integrálnej podpore

hudobných, prekračujúcej rámce samotného sociálneho štátu.”

Spolupredsedami Svetového ekonomického fóra v Davose 22.-25. januára 2014 boli: Aliko Dangote, prezident a generálny riaditeľ spoločnosti Dangenote Group, Nigéria; Kris Gopalakrishnan, prezident Konfederácie indického priemyslu (CII), podpredseda Infosys, India; Jiang Jianqing, predseda predstavenstva, Industrial and Commercial Bank of China, Čínska ľudová republika; Joseph Jimenez, generálny riaditeľ spoločnosti Novartis, Švajčiarsko; Christophe de Margerie, predseda predstavenstva a generálny riaditeľ, Total, Francúzsko; Judith Rodinová, prezidentka, Rockefeller Foundation, USA; Marissa Mayerová, generálna riaditeľka Yahoo, et k lepšiemu životu USA, ktorá vo svojom vystúpení upozornila na pripravované výrazné zmeny v oblasti internetu ešte v tomto roku.

Z veľkého množstva pozoruhodných vystúpení tu možno spomenúť len torzo, ktoré však naznačuje aké invenčné bohatstvo pre kompetentných národohospodárov a politikov toto podujatie aj v súčasnosti predstavuje.

Britský premiér David Cameron, ktorého vystúpenie, podobne ako viacerých ďalších významných účastníkov Fóra moderoval Prof. Sachs, vyjadril rad kritických pripomienok ku schématickosti mechanizmu Európskej únie a z toho vyplývajúce odstredivé názory, no vyjadril nádej, že Veľká Británia zostane členom EÚ. Vyjadril tiež nádej, že nedôjde k osamostatneniu Škótska od Spojeného kráľovstva.

George Soros venoval pozornosť aj vývoju v Rusku. Podľa neho konanie prezidenta Vladimíra Putina v poslednom čase je prejavom jeho slabosti a túžby po celosvetovom uznaní. (Prítom podľa známej agentúry FORBES a iných inštitúcií bol V. Putin označený za svetovú Osobnosť roka 2013.)

Z vystúpenia japonského premiéra Abeho zaujalo upozornenie na stupňujúcu sa agresivitu Číny. Na druhej strane vyzval európske štáty ku vyššej angažovanosti v oblasti Tichomorja.

Vystúpenie prezidenta Iránu Rouhaniho bolo prijaté priaznivo pre zmenu zahraničnej politiky Iránu je širšou otvorenosťou pre medzinárodné vzťahy.

Svetová ikona informačných technológií Bill Gates, ktorý v posledných rokoch venuje časť svojho ohromného majetku charite i významným futurologickým projektom, vyjadril optimistickú úvahu, že už okolo roku 2030 nebudú na svete chudobné štáty!

K najzávažnejším vystúpeniam v Davose patrilo i expozé riaditeľky Medzinárodného menového fondu Christine Lagardeovej. Podľa radu svetových agentúr, vrátane Associated Press, jej upozornenie, že pokles cien v eurozóne a postupné znižovanie stimulov na podporu americkej ekonomiky môžu ohroziť zotavovanie svetovej ekonomiky, si

zasluhujú osobitnú pozornosť. Aj napriek tomu, že už existujú dôkazy, že stav svetovej ekonomiky sa zlepšil, politici na celom svete by si mali dať pozor na dôsledky postupného zníženia financií, ktoré americká centrálna banka Fed pumpuje do ekonomiky.

Všeobecne je známe, že FED v uplynulých rokoch podporoval ekonomiku masívnymi finančnými injekciami. To malo veľký vplyv nielen na vývoj na finančných trhoch, ale časť z týchto peňazí sa dostala aj do rozvíjajúcich sa ekonomík. Investori prirodzene hľadali možnosti, kde možno dosiahnuť efektívnejšie umiestnenie a skorú návratnosť svojich investícií. V dôsledku toho môže postupné znižovanie prostriedkov na nákup amerických dlhopisov vyvolať hrozivý spätný odliv peňazí z rozvíjajúcich sa trhov. Predstaviiteľka MMF poukázala na prudký pokles inflácie v eurozóne, keď v decembri 2013 dosiahla 0,8 %, čo je značne pod cieľovou 2-percentnou hranicou Európskej centrálnej banky (ECB).

Prezident Európskej centrálnej banky Mário Draghi však konštatoval, že obavy z menovej deflácie v Únii sú neopodstatnené. I napriek tomu, že medziročné tempo rastu spotrebiteľských cien v regióne je nízke. V záujme toho ECB bude aj naďalej podporovať zotavovanie ekonomík eurozóny všetkými prostriedkami, ktoré má k dispozícii,

Výber z bohatého programu WEF v roku 2014

Dátum	Akcia	Začiatok akcie
22.-26. januára	Svetové ekonomické fórum Výročné zasadanie 2014	Davos-Klosters, Švajčiarsko
22.-24. januára	Otvorené fórum na výročnom zasadnutí 2014	Davos-Klosters, Švajčiarsko
1.-3. apríla	Svetové ekonomické fórum v Latinskej Amerike 2014	Panama City, Panama
7.-9. mája	Svetové ekonomické fórum o Afrike 2014	Abuja, Nigéria
21.-23. mája	Svetové ekonomické fórum o juhovýchodnej Ázii 2014	Manila, Filipíny
28-30. septembra	Svetové ekonomické fórum o Európe, východnej a severnej Afrike a Eurázii	Istanbul, Turecko
9-10. 10.	Svetové ekonomické fórum Strategický dialóg o budúcnosti južného Kaukazu a Strednej Ázie	Baku, Azerbajdžan
9.- 11. novembra	Summit <u>Global Agenda</u>	Dubaj, Spojené arabské emiráty
4.- 06. novembra	Svetové ekonomické fórum v Indii	New Delhi, India

Stručne tu uvedené fakty, mnohostranné aktivity a prezentované štúdie SEF si zasluhujú systematické sledovanie a účasť na ich príprave, aj prípadnej korekcii. Napríklad aj z toho závažného dôvodu, že Slovenskú republiku v jednom z ostatných hodnotení 148 štátov z celého súboru štúdia SEF zaradila až na 78. priečku. V roku 2012 sa SR umiestnila na 71. pozícii.

Aj keď táto zhoršená pozícia nie je výsledkom plne exaktného postupu, lebo do prieskumu bolo vyzvaných 250 veľkých a len 250 malých a stredných podnikov náhodne vybraných podľa metodiky Fóra. Výsledky hodnotenia odrážajú stav ekonomiky a názory zúčastnených manažérov ku koncu apríla 2013. Pozornosť si zasluhuje Švajčiarsko, ktoré sa už piatykrát po sebe umiestnilo na 1. mieste! Singapur si udržal druhé a Fínsko skončilo na treťom mieste. Z Vyšehradskej štvorky Poľsko obsadilo 42. miesto, Česko kleslo - na 46. priečku a Maďarsko obsadilo 63. miesto.

Som hlboko presvedčený, že *trvalú pozornosť i pravidelnú účasť kompetentných slovenských subjektov si vyžadujú kontakty so Svetovým ekonomickým fórom (i mimo davoských rokovaní)* aj preto, že táto medzinárodná organizácia svojimi pozoruhodnými informačnými materiálmi a názormi, prezentovanými na tak mimoriadne sledovanom svetovom fóre, výrazne ovplyvňuje verejnú mienku o Slovensku v celosvetových reláciách. A to by mal byť dostatočný dôvod na efektívne využitie tejto medzinárodnej organizácie na upevňovanie pozitívneho imidžu na prospech slovenskej ekonomiky a spoločnosti.

Ing. Ladislav Lysák, DrSc.
predseda Rady SEZ-NEZES

Ekonomický komentár

Otázky nového prístupu k ekonomickému rozvoju Slovenska.

V posledných rokoch sa vlády SR vo svojich volebných programoch a následne z nich vyplývajúcich strategických dokumentov zaoberajú programami trvalo udržateľného prorastového rozvoja. Žiaľ na základe dosahovaných výsledkov ťažko hovoriť o systémových prístupoch.

V tomto období, prezidentskej predvolebnej kampane je čas konfrontovať programy prezidentských kandidátov, ako sa k tak závažnej otázke stavajú. Až na výnimku prof. Milana Melníka, ktorý jasne hovorí, že prezident môže aj keď nemá v tomto smere kompetencie vyvíjať iniciatívu. V jeho programe, pilieri Štát je zahrnutá do jeho štruktúry aj veľmi dôležitá stať, ktorej obsah v súčasnosti prezident

Slovenskej republiky prakticky vôbec nevyužíva. Ide o oblasť v programe „Odstrániť zasahovania politických strán do činnosti štátnych orgánov. Oslabiť negatívny vplyv politických strán na ekonomiku štátu“. Pre jej význam stačí len v tomto prípade spomenúť udalosti, ktoré zaťažovali, resp. zaťažujú našu spoločnosť v poslednom období napríklad, výstavba diaľnic, železiarne Košice a Slovenský plynárenský priemysel.

Pri zmene politických síl pri formovaní nových vlád v uplynulom období každá z nich sa snažila korigovať rozhodnutie tej predchádzajúcej. Treba sa však pri tom jednoznačne vyjadriť, že je viacej celospoločenských sociálno-ekonomických otázok, veľkého významu, ktoré majú dlhodobý časový horizont, teda prekračujú obdobie jednej vlády, ale aj hranice Slovenska. V tomto prípade musí dôjsť, v záujme správneho riešenia pre Slovensko, k celospoločenskému politickému konsenzu. To je práve oblasť, do ktorej sa musí prezident angažovať.

Treba uviesť príklad z minulosti aj keď to nebolo pod záštitou prezidenta. Slovensku sa konzistentnosť oplátila pri vstupe do EÚ, kedy vyšla aj spoločná výzva koalície a opozície občanom na účasť v referende v roku 2003, alebo pri prijatí eura, ktoré nenarušila ani zmena vlády v roku 2006. Slovensko je po dvoch desaťročiach integrované a rešpektované v celej šírke európskej spolupráce, okrem spoločnej meny, je spoľahlivým spojencom NATO a otvoreným partnerom pre každý štát. Po naplnení základných cieľov samostatného Slovenska, nastáva nevyhnutne čas zamyslieť sa nad budúcim smerovaním, špecializáciou a prioritami sociálno-ekonomického rozvoja Slovenska. Je to rozhodujúca otázka, ktorá stojí pred nami a je to aj test nás všetkých vo vyspelosti, odbornej, organizačnej a diplomatickej zručnosti, ktorú bude bezpochyby zahŕňať príprava, a najmä úspešné zvládnutie predsedníctva v EÚ, čo čaká Slovensko v druhej polovici roka 2016.

Nemôžeme za týchto okolností zostať preto bez jednotnej koncepcie hospodárskej politiky sociálno-ekonomického rozvoja Slovenska, ktorá by vychádzala z prijatej európskej stratégie Európa 2020. A ktorá by bola, ako už bolo naznačené konsenzom nás všetkých, ktorí žijeme na Slovensku. Takéto dokumenty nemôžu byť len vládnymi dokumentmi, ale by mali prejsť celospoločenskou diskusiou a záverečná redakcia by sa mala uskutočniť za účasti prezidenta. Veď ten má právo účasti nielen na zasadnutí parlamentu, ale aj vlády SR, tak prečo by nemal využiť možnosť organizovania stretnutí dôležitých politických, hospodárskych, spoločenských príslušných subjektov, vedcov a médií k dôležitým témam? Zvlášť, keď má ešte mandát od občanov v priamej voľbe.

Z toho plynie, že úloha prezidenta nemôže byť len ceremoniálna. Aktívne sa musí zúčastňovať formovania dlhodobých národných záujmov, ktoré bude presadzovať voči vláde a parlamentu. Prezident má podporovať ekonomické misie v zahraničí podnikateľských združení a propagovať naše vedecké a akademické pracoviská. Účasť hlavy štátu dodá takýmto aktivitám na význame a otvorí

dvere novým zahraničným partnerom. Dôležité je tiež podporiť pri týchto zahraničných kontaktoch malé a stredne inovatívne firmy, ktoré majú dobré nápady, ale už nie dost' prostriedkov, aby sa propagovali.

Rozhodujúcu úlohu pre hospodársky rast aj na báze zahraničných kontaktov by mali zohrávať investície, ktoré sú dlhodobo poddimenzované. Teda sústrediť zdroje do vzdelávania, vedy, výskumu a vývoja, smerujúcich k inováciám na rozvojové priority založené na znalostnej báze.

Je nevyhnutne zohľadniť a zaoberať sa ako bolo dosiaľ uvedené novým prvkom-aktivitou prezidenta v hospodárskej politike. Nutnosť vyplýva aj z toho, že tento proces bol vlastne len záležitosťou vlády SR, lebo pri schvaľovaní v parlamente má poslaneckú väčšinu. V máji minulého roku bol vládou SR prijatý uznesením č. 227/2013 materiál *Opatrenia v hospodárskej politike na podporu hospodárskeho rastu*. V ňom bolo uložené do konca októbra a potom do 31.12.2013 predložiť odpočet plnenia opatrení. Dosiaľ to vo vláde SR nebolo prerokované. Je to možno aj preto, že v spomínanom materiáli podľa ekonomických expertov sa hovorilo, že do programu rastu sa dostalo prakticky všetko, čo vláda sľúbila alebo robí, napríklad stavbu diaľnic, hľadanie práce pre mladých ľudí a jednoduchšie eurofondy, „Mnohé z opatrení nemajú nič spoločné s hospodárskym rastom,“ Stále zaostáva hlavne využívanie eurofondov. Samotné opatrenia sú opísané nekonkrétne a kopírujú plány ministerstiev.

Možno najdôležitejší bod uznesenia bol ten, že do 31.12.2013 bude vypracovaný a do vlády predložený materiál *Hospodárska politika SR do roku 2016*. Tiež nebol vypracovaný a predložený do vlády. Slovensko tak dosiaľ nemá komplexný program svojho rozvoja. Z tohto dôvodu je tento príspevok o iniciatíve prezidenta, ako určitej kontrole vlády a parlamentu.

Ing. Ondrej Barič, PhD.

Rezervované pre makroekonomiku

Konkurencieschopnosť Slovenska z hľadiska plnenia decíznych zámerov

Cieľom rozvoja Slovenskej republiky je zabezpečiť, aby čo najrýchlejšie vyrovnala životnú úroveň s vyspelými krajinami EÚ. Tento cieľ je možné zabezpečiť iba prostredníctvom rýchleho, ale najmä dlhodobého rastu. V sociálnej trhovej ekonomike môže štát podporiť rast tak, že bude vytvárať vhodné podmienky pre rast konkurencieschopnosti. Stratégia pre rozvoj konkurencieschopnosti Slovenskej

republiky si v prvom rade vyžaduje víziu kam by malo Slovensko smerovať. Domnievame sa, že konkurencieschopnosť Slovenska môže byť podporená v dvoch smeroch:

- dokončenie štrukturálnych reforiem
- naplnenie rozvojovej časti Lisabonskej stratégie

Dokument Stratégia konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010 konštatuje, že: "... Slovensko sa musí stať doma aj v zahraničí synonymom pre krajinu s mimoriadne vzdelanými a tvorivými ľuďmi, odkiaľ neustále prichádzajú inovatívne a vysoko kvalitné výrobky a služby."¹ Hospodársky rast musí byť založený na schopnosti pracovať s neustále novými informáciami, produkovat' nové poznatky a využívať ich v praxi.

Za prioritné boli pokladané nasledovné oblasti:

- ľudské zdroje a vzdelávanie
- informačná spoločnosť
- podnikateľské prostredie
- veda, výskum a inovácie

Je dôležité si uvedomiť, že v jednotlivých oblastiach platí naďalej až do dosiahnutia zmeny:

Ľudské zdroje a vzdelávanie

Využiť celoživotné vzdelávanie a vzdelávaciu politiku ako nástroja boja proti reprodukcii chudoby. Hlavnými prioritami sú:

- moderná vzdelávacia politika
- dosiahnutie vysokej miery zamestnanosti
- vyrovnanie sa s demografickými zmenami.

Informačná spoločnosť

Informatizácia spoločnosti je naďalej považovaná za jeden z prostriedkov premeny Slovenska na dynamickú znalostnú ekonomiku. Výsledkom bude IT - gramotný občan s ľahkým prístupom na internet a aby pociťoval výhody informačnej spoločnosti. Hlavnými prioritami sú:

- informačná gramotnosť
- efektívne e-riadenia a moderné on-line verejné služby
- široká dostupnosť internetu

Podnikateľské prostredie

Cieľom je vytvorenie zdravého podnikateľského prostredia, ktoré motivuje ľudí k podnikaniu. Takéto prostredie je jedným z kľúčových nástrojov na zabezpečenie konkurencieschopnosti krajiny. Hlavnými prioritami sú:

- vysoká vymožitelnosť práva
- kvalitná fyzická infraštruktúra a služby v sieťových odvetviach
- verejné inštitúcie ako partner a nie bremeno
- efektívny prístup ku kapitálovému trhu pre podniky

Veda, Výskum a Inovácie

„Vedecko-technický pokrok /VTP/ sa všeobecne označuje za jeden zo základných faktorov svetového vývoja. Je hybnou silou a nie len podmienkou jeho hospodárskeho rozvoja a jeho internacionalizácie“.²

Cieľom je zabezpečiť dlhodobý rozvoj kvalitného vedeckého potenciálu a jeho prepojenie s podnikateľským sektorom, aby sa zabezpečil prenos vedeckých poznatkov do reálnych živých výstupov. Hlavnými prioritami sú:

- výchova a podpora kvalitných vedcov (motivácia talentovaných ľudí k vedeckej kariére zabezpečením možností pre kvalitnú vedeckú prácu a adekvátnym kariérnym a finančným ohodnotením)
- výskum medzinárodnej kvality a s adekvátnym prepojením na podnikateľskú sféru (výber malého počtu prioritných oblastí, v ktorých štát bude vytvárať podmienky na dosiahnutie kvality výskumu)
- účinná verejná podpora podnikateľských aktivít zameraných na vývoj a inovácie

Pri vyhodnocovaní **Inovačnej stratégie SR na roky 2007-2013** je možné konštatovať, že Slovensko má v celku prijateľný konkurenčný potenciál, je však viditeľný fakt, že v Slovenskej republike neexistuje ucelená inovačná politika a ani seriózny pokus, ktorý by problematiku inovácií zastřešoval. Dôraz bol kladený viac na základný ako aplikovaný výskum.

Z analýzy stavu vyplýva niekoľko príčin slabých výsledkov:

- vzťah medzi výskumno-vzdelávacím systémom a podnikmi je veľmi slabo rozvinutý
- prevažná časť momentálne aplikovaných nástrojov je nesytemová, zameraná na firmy, ktoré nedisponujú dostatkom zdrojov
- nízka mobilita vedecko-výskumných pracovníkov medzi vedou a priemyslom, ako aj opačne – slabá schopnosť firiem nové poznatky aplikovať v praxi, slabo rozvinuté prepojenie podnikovej sféry s výskumným a vzdelávacím systémom.

doc. PhDr. René Pawera, CSc.

Fakulta manažmentu UK Bratislava

Literatúra:

- JECK, T. 2009. Technologická a inovačná pozícia Slovenskej ekonomiky v medzinárodnom kontexte. Bratislava: Slovenská akadémia vied, 2009, ISSN 1337-5598
- MFSR. 2006. Národný program reforiem SR na roky 2008-2010. [online] [cit 13.10.2009] Dostupné z
- MFSR. 2008. Stratégia konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010 (Lisabonská stratégia pre Slovensko). [online] [cit 15.11.2009]
- ÚRAD VLÁDY SR. 2006. Návrh Inovačnej stratégie SR na roky 2007 až 2013 - upravené nové znenie. [online] [cit 27.10.2009]

¹ MF SR. 2008. Stratégia konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010 (Lisabonská stratégia pre Slovensko). [online] [cit 15.11.2009] Dostupné <<http://www.rokovania.sk/app/material.nsf/0/BEB7D15266C4758EC1256FA50031AD36?OpenDocument>>

² Vojtech, F.: Globalizačné procesy, str.20, Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2013, ISBN 978-80-8105-470-9

Medzinárodné ekonomické vzťahy

Rodová mzdová priepať na európskom trhu práce

1. časť

Princíp rovnakého odmeňovania mužov a žien na pracovnom trhu patrí medzi základné zásady v medzinárodnom práve, ako aj v práve Európskej únie. Na európskej úrovni, zásada rovnakého odmeňovania mužov a žien za rovnakú prácu je zakotvená už v Rímskej zmluve z roku 1957. Európska únia prijala aj niekoľko smerníc, ktoré legislatívne vymedzovali oblasť odmeňovania mužov a žien. Prvou z nich bola smernica z roku 1975, ktorá ustanovovala, že pracovná odmena musí byť rovnaká pre mužov a ženy bez akejkoľvek diskriminácie na základe pohlavia. V roku 1986 bolo smernicou Rady garantované rovnaké zaobchádzanie s mužmi a ženami v zamestnaneckých systémoch sociálneho zabezpečenia a v decembri tohto roku prijala Rada smernicu o uplatňovaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vykonávajúcimi činnosť ako samostatne zárobkovo činné osoby. V nadväznosti na uvedenú legislatívu do roku 1990 je nutné konštatovať, že pozornosť sa sústredila prevažne na oblasť rovnakého zaobchádzania na základe jedinej charakteristiky - pohlavia. Problém rodovej nerovnosti na trhu práce predstavoval výraznejší problém ako diskriminácia na základe akejkoľvek inej charakteristiky. Aj v novom storočí pokračovala EÚ vo svojich snahách o komplexnosť právneho zabezpečenia rovnosti v odmeňovaní mužov a žien. Zmluva o fungovaní Európskej únie (2007) stanovuje, že členské štáty EÚ musia zaistiť uplatňovanie zásady rovnakého odmeňovania na základe pohlavia. Stratégia uplatňovania rovnosti medzi mužmi a ženami (2010-2015) si kladie za jeden z cieľov aj zníženie rozdielov v odmeňovaní medzi mužmi a ženami. Legislatívne vymedzenie sa pomerne komplexne venuje zabezpečeniu tejto oblasti.

V praktickej sfére je však situácia značne problematická. Mzdová priepať predstavuje najviditeľnejší prejav rodovej nerovnosti na trhu práce, hoci mzdové podmienky musia byť dohodnuté bez akejkoľvek diskriminácie. Výsledky prieskumov EÚ potvrdzujú, že rozdiely v odmeňovaní mužov a žien naďalej pretrvávajú, aj napriek realizácii najrôznejších opatrení a krokov s cieľom zlepšiť situáciu v tejto oblasti - ako na európskej úrovni, tak aj zo strany jednotlivých členských krajín.

Podľa štatistických údajov Európskej únie za rok 2012, rozdiel medzi hodinovou odmenou žien a mužov sa nachádza na úrovni 16,2%, čo nepredstavuje žiadnu zmenu

v porovnaní s rokom 2011. Najnižší rozdiel v roku 2012 evidovalo Slovinsko (2,3%). Naopak, najvyšší rozdiel v hodinovej mzde mužov a žien uvádzalo Estónsko (27,3%). V podmienkach Slovenskej republiky predstavuje rovnosť odmien mužov a žien veľmi abstraktný pojem. Slovensko eviduje v rámci EÚ jednu z najvyšších rodových mzdových priepať. Hoci sa situácia podľa údajov Štatistického úradu postupne zlepšuje, SR eviduje za rok 2011 viac ako 20% rodový mzdový rozdiel (v roku 2005 dosahoval tento rozdiel hodnotu 28,4%).

Súčasnú situáciu je treba interpretovať vo vzťahu k príčinám a faktorom, ktoré podmieňujú existenciu mzdovej priepať na trhu práce EÚ. Faktory ako rozdielnosť v dosiahnutej úrovni vzdelania a kvalifikácie, vertikálna a horizontálna rodová segregácia, prerušovaná pracovná kariéra v dôsledku materskej dovolenky, problémy so zladením pracovného a rodinného života, starostlivosť o domácnosť a rodinu, pretrvávajúce rodové stereotypy, ktoré vedú k priamej alebo nepriamej diskriminácii žien na trhu práce, predstavujú dôležité determinanty, ktoré ovplyvňujú výšku mzdy žien. Tieto faktory sa v jednotlivých krajinách uplatňujú rôznou mierou a sú navzájom silne prepojené. Pre podmienky Slovenska napríklad len čiastočne vplyva na platový rozdiel dosiahnutá úroveň vzdelania a toto pôsobenie sa prejaví skôr negatívnym trendom.

Vzdelanostná úroveň žien a mužov je pomerne vyrovnaná, v oblasti terciárneho vzdelávania je zastúpenie žien dokonca vyššie ako zastúpenie mužov. Táto skutočnosť sa však nepremieta na znižovaní platových rozdielov s rastúcou kvalifikáciou, ale práve naopak.

pokračovanie

PhDr. Vladimíra Štefancová
Fakulta manažmentu UK Bratislava

Medzinárodné politické vzťahy

Dôležitosť univerzít v regionálnom rozvoji

1. časť

Obdobie ekonomickej krízy stále pretrváva, a aby bola EÚ ekonomicke opäť schopná rásť ako integrovaný celok, musí pracovať na rozvoji svojich „najzraniteľnejších čiastočiek“ - najzaostalejších regiónov.

Aktuálne existuje veľký počet finančných programov v rámci regionálnej politiky, pre ktoré je vyčlenená až tretina z celého rozpočtu EÚ. Regióny však rozvíjajú predovšetkým „bežní“ ľudia a nie vládni predstavitelia. Práve títo ľudia by mali byť oboznámení s možnosťami, ako môžu svoje nápady, myšlienky a

inovácie pretvoriť do úspešného projektu, ktorý má možnosť byť plne financovaný európskymi grantmi. Otázkou však je, či na Slovensku existujú také inštitúcie, ktoré vzdelávajú ľudí želaným smerom? Existujú na Slovensku univerzity, ktoré „chrliť“ skutočných odborníkov v oblasti regionálnej politiky? Špičkové univerzity v zahraničí sú zdrojom vysokokvalifikovaných odborníkov, pričom niektorí z nich majú vlastné originálne know-how a zámer realizovať ho v praxi¹. Možeme toto tvrdenie aplikovať aj na slovenských študentov?

V súčasnosti sa nachádzame vo veku tzv. „vedomostnej spoločnosti“. Vedomosti jednotlivcov sa stávajú pre organizáciu, či spoločnosť ako celok konkurenčnou výhodou. Ideálny „predstavitel“ takejto spoločnosti má schopnosť a odhodlanie trvalo sa učiť, prispôbovať a meniť, pričom v centre činnosti stojí proces dobrovoľného učenia sa či samoštúdia.

V rámci regionálnej politiky sa v druhej polovici 90-tych rokov vykryštalizovali diskusie o inštitucionálnych charakteristikách regiónov, ich sieťach kontaktov a ich použití v regionálnej politike do novej školy, pre ktorý sa začal používať názov „teória učiacich sa regiónov“. Konkurencieschopnosť je chápaná v tomto prípade ako konkurencia založená na neustálych inováciách. Znalosti sú považované za najstrategickejší „artikel“ a učenie sa za rozhodujúci proces⁴. Dôležitým článkom v tomto procese zohrávajú univerzity. Sú to hlavne absolventi, ktorí ovplyvňujú región vzhľadom na jeho konkurencieschopnosť, tiež ho ovplyvňujú ekonomicky, sociálne i kultúrne. Na Slovensku existujú inštitúcie, ktoré poskytujú patričné a náležité vzdelanie v tejto oblasti.

Ak by existovala právomoc na zmenu a možné vylepšenia ako podnikat' a viac zaktivizovať študentov k väčšej intelektuálnej, ale aj k praktickej činnosti, výučba regionálnej politiky by mohla byť obohatená o nasledujúce „povinné“ prvky:

1. Dávať viac dôležitosti na študovanie väčšieho množstva povinnej literatúry – pohľad na problematiku z viacerých uhlov, názorov – zaviesť písanie *argumentačných esejí* v cudzom jazyku so štruktúrou: tézy („proargumenty“), antitézy (protiargumenty) a na záver syntéza a vyjadrenie vlastného názoru. Vďaka tejto metóde si študenti rozširujú svoje vedomosti, vylepšujú schopnosť vyjadrovať sa a lepšie argumentovať.
2. Študentov treba viac „zaťažiť“ so semestrálnymi projektami a prípadovými štúdiami, ktoré už zo zadania budú vyžadovať, aby študenti museli spolupracovať pri získavaní informácií a výskume s hlavnými aktérmi regionálnej politiky: obec, VÚC, štát (výbory, ministerstvá), či s regionálnymi rozvojovými agentúrami. Vďaka tejto „úlohe“ je vytvorený priestor pre spoluprácu s aktérmi regionálnej politiky – vytvára sa sieť kontaktov, väčšie prepojenie medzi inštitúciami, potenciálne nové partnerstvá medzi inštitúciou a univerzitou.
3. Povinnosť vykonať odbornú prax alebo stáž výhradne vo svojom študijnom odbore, či okruhu diplomovej práce.

Týmto prístupom budú študenti „nútení“ osloviť regionálnych aktérov so svojimi žiadosťami o prax. Absolvent bude mať následne na trhu výhodu oproti iným študentom, ktorí nemajú zo svojej špecializácie žiadnu praktickú skúsenosť.

Mgr. Zuzana Šmehylová
Fakulta manažmentu UK Bratislava
pokračovanie

Osobnosti

Lars Peter Hansen

V roku 2013 dostali Nobelovu cenu za ekonómiu 3 významní vedci za ich prínos do oblasti empirickej analýzy ceny aktív. Dvomi z nich, Eugena F. Fama a Roberta J. Schillera, sme si predstavili v predchádzajúcich číslach Siločiar. Ako sme už spomenuli, tak Fama ako aj Schiller sú jednými z tých ekonómov a laureátov ceny za ekonómiu, ktorí sa narodili priamo v USA. Podobne je pôvodom z USA aj L. P. Hansen, ako posledný z trojice laureátov. Narodil sa v októbri 1952 v illinoiskej Urbane. V čase udelenia ceny pôsobil na univerzite v Chicagu, pričom sa venuje predovšetkým oblasti ekonometrie a finančnej ekonómie.

L. P. Hansen je medzinárodne uznávaným lídrom v oblasti ekonomickej dynamiky na rozhraní ekonómie a štatistiky. Hansenov raný výskum v oblasti ekonometrie bol zameraný na vývoj štatistických metód v časových radoch tak, aby bolo možné skúmať len jednu časť ekonomického modelu bez nutnosti plne špecifikovať a odhadovať všetky zložky modelu. Aplikácie, ktoré vytvoril spolu s ďalšími autormi zahŕňajú systémy, ktoré sú dostatočné na to, aby vysvetlili modely hodnotenia aktív ako aj identifikovali a vyjasnili empirické hádanky v prípade, že dochádza k rozdielom medzi reálnymi finančnými a ekonomickými dátami a akademickými modelmi.

Hansen sa tiež zaslúžil o fundamentálny pokrok v chápaní ako sú ekonomickí agenti schopní sa vysporiadať s meniacim sa rizikovým prostredím. Prispel k rozvoju štatistických metód navrhnutých pre hľadanie vzájomných vzťahov medzi makroekonomickými indikátormi a aktívami na finančných trhoch. Tieto metódy sú v súčasnosti široko využívané v empirickom výskume v oblasti finančnej ekonómie.

Hansenove najnovšie práce sa týkajú neistoty a jej vzťahu k dlhodobému riziku v makroekonómii. Skúma, ako modely zahŕňajúce nejednoznačnosti, presvedčenia a názory a skepticizmus spotrebiteľov a investorov môžu pomôcť vysvetliť ekonomické a finančné dáta a objasniť dlhodobé konzekvencie možností politických rozhodnutí.

Európska únia

Vybrané tendencie vývoja cestovného ruchu v Európe v 19. a 20. storočí

Európsky cestovný ruch sa prakticky až do polovice 19. storočia uskutočňoval zväčša po cestách, vo vnútri jednotlivých krajín, predovšetkým na pracovné účely. Objem tohto pohybu bol zanedbateľný a týkal sa iba malej časti populácie. Dopravné prostriedky a ubytovanie bolo sústredené popri hlavných cestách, v blízkosti veľkých miest. Počas ďalších sto rokov, teda v rokoch 1850 – 1950 sa počet Európanov, ktorí cestovali na iný ako pracovný účel, neustále zvyšoval. Cestovanie na dovolenky do okolitých miest a štátov začalo naberať na význame. Prvé európske hotely začali fungovať už v 18. storočí. Avšak významnejší rozvoj hotelierstva nastal až v 19. storočí, kedy modernejšie hromadné dopravné prostriedky (vlak, parník a pod.) zabezpečili dostatočné množstvo klientely. Od päťdesiatych rokov minulého storočia sa stal hlavným dopravným prostriedkom automobil, o niekoľko rokov neskôr lietadlo - čo doviedlo možnosti rýchleho pohybu po celom svete prakticky k dokonalosti a umožnilo dynamický rozvoj cestovného ruchu až do podoby, v akej ho poznáme dnes.

Osobitný nárast zaznamenal európsky cestovný ruch pod vplyvom **integračného procesu**. Dnes cestovný ruch v EÚ ako celku tvorí približne 6% jej HDP a 30% celkového vonkajšieho obchodovania so službami. Pozrime sa stručne na **vývoj základných ukazovateľov a trendov za vybrané roky posledného desaťročia**.

Miera rastu turizmu Únie v roku 1996 dosahovala 4,2% z hľadiska medzinárodných príchodov a 4,2% z hľadiska príjmov. I napriek upadajúcemu podielu EÚ na svetovom trhu (zníženie o 7% z tržieb a o 4% v príchodoch turistov) EÚ stále zastáva pozíciu jednak najväčšieho zdroja turistov, ale i najvyhládavanejšej svetovej turistickej destinácie - v počte príchodov a odchodov, tržieb a medzinárodných obchodných výmen. Členské štáty EÚ patria medzi 40 vedúcich svetových turistických destinácií na svete. V roku 1996 tvorili 40% príchodov, 38% tržieb a 42% výdavkov na cestovný ruch v celkovom svetovom objeme cestovného ruchu¹.

Z hľadiska obratu, viac ako 80% cestovného ruchu uskutočnených Európanmi sa týka cestovania jednotlivcov

resp. rodín. Ostávajúcu časť tvorí predovšetkým kongresová turistika. Jej pomer je však pohyblivý od 15% do 30% v závislosti od jednotlivých krajín, pričom najvyšší podiel pripadá na severské krajiny. Domácnosti EÚ vyčleňujú v priemere jednu osminu svojej celkovej osobnej spotreby na turizmus². Prioritnú oblasť turizmu EÚ tvorí **domáci cestovný ruch**. Až 87% zaznamenatej turistickej aktivity Únie je uskutočňovaná jej vlastnými občanmi. Ostávajúcich 13% pripadá na nečlenské krajiny. Z hľadiska preferencií destinácií výjazdov občanov Únie, tri štvrtiny pripadajú na EÚ, ostávajúca štvrtina na ostávajúce časti Európy a sveta.

V roku 1998 si EÚ ako celok udržala vo svetovom turizme svoju vedúcu pozíciu. Španielsko, Francúzsko a Taliansko boli všetkými turistami považované za jednu zo štyroch najatraktívnejších destinácií sveta.

V roku 1998 nastal oproti roku 1997 pozitívny vývoj. Tržby za export (vrátane transakcií medzi členskými krajinami) sa zvýšili o 2,1%, t. j. o 379,3 miliárd ECU. Výsledok však naznačil značné spomalenie 9% ročného priemerného nárastu zaznamenaného v období 1992-1997.

Hore uvedený trend nasledovali tiež príjazdy turistov. Ich počet prevyšoval 2,4% a roku 1997 dosiahol počet 635 miliónov³. Priemerný ročný nárast 5% zaznamenaný v období 1989-1993 sa teda v druhej časti desaťročia spomalil o 3,5%. Nepriaznivé faktory (pomalé naštartovanie ekonomiky a vysoká miera nezamestnanosti v hlavných priemyselných krajinách, ako aj Ázijská finančná kríza) tento problém ešte zviditeľnili.

V roku 1998 ostal trhový podiel medzi hlavnými destináciami nezmenený a to aj v oblasti tržieb i počtu príjazdov. Do celej Európy prúdilo 52% všetkých tržieb a 61% všetkých svetových príjazdov. EÚ potvrdzovala svoju vedúcu pozíciu vo svetovom turizme – ako zdroj turistov, a tiež ako svetovo najvyhládavanejšia turistická destinácia.

PhDr. Marián Šúplata, PhD.

Ekonomická fakulta UMB Banská Bystrica

Literatúra:

Asworth, G. – Goodall, B.: *Marketing tourism places*. London, Routledge, 1990, 284 s.

Goodall, B. – Asworth, G.: *Marketing in the tourism industry (The promotion of destination regions)*. London, Routledge, 1992, 244 s.

Gúčík, M. a kol.: *Ekonomika a riadenie podniku cestovného ruchu a spoločného stravovania*, . Bratislava, ES VŠE 1991, 229 s.

SILOČIARY, Vydáva Slovenská ekonomická spoločnosť -Nezávisle združenie ekonómov Slovenska **Adresa redakcie:** Seberáňho 2, 821 03 Bratislava 212 **Redakčná rada:** **predseda** Ing. Ladislav Lysák, DrSc., **členovia** Prof. Ing. Michal Baránik, PhD., doc. Ing. Pavol Hrivík, CSc., Ing. Ondrej Barič, PhD., Ing. Ivan Milko, PhD., Ing. Jolana Šubová, doc. Ing. Martin Grešš, PhD., doc. PhDr. René Pawera, PhD. **Šéfredaktor:** Ing. František Vojtech, PhD., **Recenzenti:** doc. PhDr. Olga Bočáková, PhD., Prof. Ing. Vítazoslav Balhar, CSc., **Grafická a internetová úprava:** doc. Ing. Martin Grešš, PhD. **Tlač:** Ján Šindlery – TESFO Ružomberok, **Registrované MK SR Registračné číslo** 2868/2002 **ISSN 1336-4634** **Počet výtlačkov** 100 **NEPREDAJNÉ**

